

Beweegvriendelijke omgeving in de omgevingsvisie van kleine gemeenten

4 praktijkvoorbeelden

Dianne Scholte, januari 2022

Een beweegvriendelijke omgeving in de Omgevingswet

Onze gezondheid is één van de grootste uitdagingen van onze samenleving. De Omgevingswet die in 2022 ingaat, zet in op het beschermen van die gezondheid. Als gemeente word je daarbij uitgedaagd om naast bescherming ook aandacht te besteden aan [gezondheidsbevordering](#).

Het beweegvriendelijker maken van de fysieke leefomgeving is daar onderdeel van. Want in een beweegvriendelijke omgeving hebben mensen bijvoorbeeld een betere mentale gezondheid, minder overgewicht en daardoor minder chronische ziekten [1]. Een belangrijke vraag voor gemeenten is daarom: hoe kunnen we onze leefomgeving – zowel bestaand als nieuwbouw – zo inrichten, dat onze inwoners verleid worden om meer te lopen, fietsen, spelen en sporten?

Met de invoering van de Omgevingswet worden 26 bestaande wetten gebundeld tot één wet voor de leefomgeving. Het doel van de wet is het bereiken van een balans tussen het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. De leefomgeving komt centraal te staan, er is meer ruimte voor initiatieven en lokaal maatwerk en door de bundeling tot één wet is er snellere besluitvorming. De wet bestaat uit zes kerninstrumenten, waaronder de omgevingsvisie.

Een omgevingsvisie is een strategische visie voor de langetermijnontwikkeling van de gehele fysieke leefomgeving. Iedere gemeente (en provincie en het Rijk) moet een omgevingsvisie vaststellen voor haar grondgebied.

De omgevingsvisie moet in ieder geval het volgende bevatten:

1. Een beschrijving van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving op hoofdlijnen
2. De voorgenomen ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en het behoud van het grondgebied op hoofdlijnen
3. De hoofdzaken van het integrale beleid voor de fysieke leefomgeving (basis van het strategische beleid)

Naast deze drie inhoudelijke eisen, geeft de omgevingsvisie je ruimte om in te spelen op jouw lokale context en inwoners. Bekijk ook de [hoofdlijnen van de Omgevingswet](#) en meer informatie over [gemeentelijke omgevingsvisies](#).

Voorbeelden voor kleine gemeenten

Hoewel alle gemeenten aan de slag moeten met een omgevingsvisie, zijn de verschillen tussen gemeenten groot. Waar sommige gemeenten hun omgevingsvisie al een aantal jaar geleden hebben vastgesteld, zitten andere gemeenten nog volop in het proces om tot een visie te komen.

Uit een [eerdere rondgang langs gemeenten](#), bleek dat gemeenten worstelen met prioriteiten stellen. Ook bleek het verbinden leggen tussen verschillende thema's - bijvoorbeeld het sociale en fysieke domein - een uitdaging. Bovendien gaan veel voorbeelden over gezondheid en bewegen in omgevingsvisies over grote, stedelijke gemeenten, zoals [Groningen](#), [Haarlemmermeer](#) en [Utrecht](#).

Kleine gemeenten kennen echter een andere thematiek en problematiek. Denk aan de verschillende opgaven in krimp- of groeigebieden, of in stedelijke en landelijke gebieden [2]. [Plattelandsgemeenten](#) hebben bijvoorbeeld een grotere verplaatsingsafstand, maar een betere toegang tot groene gebieden - zoals bossen - dan steden. Ook is er een groot verschil in organisatiekracht: kleine gemeenten hebben andere financiën en capaciteit dan grote(re) gemeenten.

In dit document vind je vier voorbeelden van hoe gemeenten met 25.000 tot 50.000 inwoners, een beweegvriendelijke omgeving hebben uitgewerkt in hun omgevingsvisie.

Gemeente Oldambt (Groningen)

Aantal inwoners 2021:	38.277 [3]
Visie vastgesteld:	2017
Planhorizon:	onbekend
Kern:	"In een eigentijdse, duurzame graanrepubliek en de water- en natuurgemeente is er ruimte voor pionieren." [4]

De ambities

De omgevingsvisie van de gemeente Oldambt bouwt voort op de ambities die zij in 2010 opnamen in hun toekomstvisie 'Grenzeloos Goud'. In de omgevingsvisie zijn deze ambities zo geformuleerd:

1. Eigentijdse, duurzame graanrepubliek
2. Water- en natuurgemeente
3. Ruimte voor pionieren

Het proces

- Als eerste stap stelde de gemeente samen met dorps- en wijkraden en andere stakeholders een basisdocument op.
- Daarna volgden drie thema-avonden, ieder met een focus op één van de drie ambities uit de toekomstvisie. Daar konden inwoners, belanghebbenden en andere geïnteresseerden hun inbreng leveren.
- Ook verspreidde de gemeente een enquête over onderwerpen die tijdens de thema-avonden niet of nauwelijks ter sprake kwamen. Dit waren onder andere energie, beheer openbare ruimte en stimulering beweging inwoners.
- In een aantal gastlessen op basisscholen konden ook kinderen hun inbreng geven. En er is een documentaire gemaakt met jongeren.
- Al deze input is tenslotte uitgewerkt in de visie. Die werd gepresenteerd op twee avonden en lag zes weken ter inzage.

Bewegen en sporten in Oldambt

De omgevingsvisie schenkt op verschillende manieren aandacht aan bewegen en de beweegvriendelijke omgeving.

Ambitie 'Eigentijdse, duurzame graanrepubliek'

In deze ambitie – onder thema verkeer – staat:

"We zorgen voor een verkeer- en vervoerssysteem waarmee de verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid van de gemeente zo goed mogelijk is." (p. 21).

De doelstelling en maatregelen voor verkeer en vervoer worden uitgewerkt in een mobiliteitsprogramma. Als belangrijke aspecten daarvan worden genoemd: stimulering van fietsgebruik, wandelen en aandacht voor openbaar vervoer.

Ambitie 'Water- en natuurgemeente'

In deze ambitie – onder het thema leefbaarheid – wijdt de gemeente een volledige paragraaf aan het belang van de fysieke leefomgeving voor de gezondheid van inwoners. En aan het belang van leefbare en vitale dorpen en wijken. Er staat:

"In verband met het welzijn van onze inwoners houden wij een rol op het gebied van sport en gezondheid. Op een proactieve manier willen we een gezonde leefstijl bevorderen. Bijvoorbeeld door de fysieke ruimte daartoe in te richten." (p. 27).

Over deze fysieke ruimte wordt vervolgens geschreven:

"De inrichting van de leefomgeving kan mensen stimuleren tot gezond gedrag. (...) De gemeente wil initiatieven die hieraan bijdragen faciliteren. Er is behoefte aan kwalitatieve sportvoorzieningen. We willen in overleg met sportverenigingen, wijken en dorpen over een eventuele bundeling van voorzieningen. Andere voorbeelden waarbij de fysieke leefomgeving een kader kan bieden voor gezondheid zijn basiszorg in de wijk, anderhalvelijnszorg, e-health, speel- en sportvoorzieningen, fitnessstoestellen en ruimte voor moestuinen en voedselbossen." (p. 28).

Over hoe de gemeente dit wil uitvoeren staat er:

"De gemeente zet in op veilige en aantrekkelijke fiets- en wandelverbindingen om bewegen te bevorderen. De gemeente wil bij de inrichting van de omgeving samenwerken met betrokkenen om te komen tot een gezonde fysieke en sociale leefomgeving. (...) Het is daarom belangrijk dat de structuur van wegen, fiets- en wandelroutes, vaarwegen, kabels, digitale verbindingen en OV-verbindingen zijn afgestemd op de gewenste vervoersbehoeften en sociale contacten." (p. 28).

Hoofdstuk Uitvoering

Tot slot worden in het hoofdstuk 'uitvoering' een aantal centrale opgaven geformuleerd. Eén van de opgaven bij de ambitie 'eigentijdse, duurzame graanrepubliek' is:

"Mobiliteit: het scala aan verbindingen op peil houden en zo nodig verbeteren." (p. 41).

En voor de ambitie 'Water- en natuurgemeente' vinden we nog drie opgaven:

"Streven naar leefbare, vitale dorpen en wijken. Veilige omgeving, bereikbaarheid van voorzieningen en sociale cohesie zijn de belangrijke randvoorwaarden."

"Streven naar gezond gedrag door stimulering en inrichting van de fysiek ruimte."

"Uitbouw recreatieve verbindingen, onder meer voor varen en de doorkruisbaarheid van het buitengebied." (p. 41).

Bekijk de complete [omgevingsvisie van de gemeente Oldambt](#)

Gemeente Noordwijk (Zuid-Holland)

Aantal inwoners 2021:	44.062 [3]
Visie vastgesteld:	2018*
Planhorizon:	2030
Kern:	"Noordwijk energieke zeven sterren kustplaats: Noordwijk is een energieke, duurzame, inspirerende en gastvrije kustplaats met topkwaliteit en allure." [5]

De ambities

De gemeente Noordwijk heeft zeven ambities (de 'zeven sterren') die de pijlers vormen van de omgevingsvisie:

1. Energieke samenleving
2. Geweldige sportmogelijkheden
3. Sfeervolle dorpscentra
4. Aantrekkelijke leefomgeving
5. Rijke natuur, mooi landschap & vitale Greenport
6. Uitstekende bereikbaarheid
7. Veelzijdige economie & toerisme

Daarnaast wordt duurzaamheid als leidend principe voor alle gewenste ontwikkelingen genoemd.

Het proces

- In april 2015 is de startnotitie vastgesteld door de gemeenteraad
- Hierna volgden 'toekomstbijekomsten' met inwoners, ondernemers, collegeleden en ambtenaren. Om tot input voor de omgevingsvisie te komen, zette de gemeente Noordwijk SWOT-analyses in. Deelnemers van de toekomstbijekomsten konden zowel zwakke kanten en bedreigingen, als sterke kanten en kansen benoemen.
- Ook volgden bijeenkomsten met belangengroepen, zoals de ondernemersvereniging, de lokale afdeling van de Koninklijke Horeca Nederland, de jongerenadviesraad en leerlingen van een middelbare school.
- Alle input is vertaald naar 'krijtlijnen'. Die vormden de basis voor de uitwerking van de visie [6].
- De gemeente wil de vorderingen van de omgevingsvisie ieder jaar bespreken met geïnteresseerden en aanpassen waar nodig.

Bewegen en sporten in Noordwijk

In drie van de zeven 'sterren' in de omgevingsvisie van Noordwijk is nadrukkelijk aandacht voor een beweegvriendelijke omgeving.

Ambitie 'Geweldige sportmogelijkheden: hoogstaande sportbeoefening en -beleving in een gezonde omgeving'

Voor deze ambitie heeft de gemeente verschillende doelen ten aanzien van een beweegvriendelijke omgeving:

"Nu onze sportinfrastructuur nagenoeg op orde is, willen we in de toekomst de nadruk leggen op meervoudig gebruik van de bestaande sportaccommodaties, meer bewegen in de buitenruimte en het 'binnenhalen' van belangrijke sportevenementen." (p. 21).

De gemeente wil een bredere functie voor wijken, door sportaccommodaties uit te laten groeien tot openbare, multifunctionele 'wijk sportparken':

"Naast een functie voor sport, krijgen ze dan een bredere maatschappelijke functie voor de wijk. Denk hierbij ook aan actieve dagbesteding op de sportparken voor kwetsbare groepen. Tevens willen we het dagelijks sportief bewegen stimuleren door de letterlijke en figuurlijke verbinding te versterken tussen sportverenigingen, het onderwijs en de naschoolse opvang." (p. 21).

Ook wil de gemeente voorzieningen voor populaire individuele buitenactiviteiten, zoals fietsen, joggen en outdoor fitness, verbeteren. Daarmee speelt Noordwijk naar eigen zeggen in op de toenemende vraag naar "groene, outdoor sportbeoefening".

Ambitie 'Aantrekkelijke leefomgeving'

Deze ambitie uit de omgevingsvisie richt zich onder andere op spelen en groen in de openbare ruimte:

"Noordwijk erkent het belang van een speelruimte in de leefomgeving. (...) Speeltoestellen moeten voor alle kinderen toegankelijk zijn. Een gevarieerd aanbod is van belang om alle leeftijdsgroepen te bedienen en verschillende ontwikkelingsmogelijkheden te bieden. Hierbij kunnen ook relaties gelegd worden met andere beleidsvelden zoals sport, gezondheid, kunst of groen." (p. 29).

Daarnaast combineert de visie de natuurfunctie van groen, met functies zoals wonen, werken, sporten en spelen:

"De aanleg van groen hoeft niet beperkt te blijven tot de openbare ruimte. Groen bij woningen, groene schoolpleinen, groen bij bedrijven en stadslandbouw dragen bij aan een aantrekkelijke leefomgeving en ondersteunen het omliggende Natuurnetwerk. Zo wordt een gezonde groene leefomgeving gecreëerd, die ruimte biedt voor ontspanning, uitnodigt tot gezond gedrag, sport en spel in de buitenruimte voor alle leeftijdscategorieën, bijdraagt aan sociale cohesie, duurzaamheid en die tegelijkertijd ook de natuur en biodiversiteit ten goede komt." (p. 30).

Ambitie 'Uitstekende bereikbaarheid'

Deze ambitie formuleert doelen voor hoogwaardig openbaar vervoer en betere fiets-, wandel- en vaarverbindingen. De gemeente speelt ook in op de groeiende populariteit van fietsen en e-bikes:

"...door in de toekomst bepaalde routes breder, comfortabeler en veiliger te maken. Ook zullen we kansen benutten om het fietsnetwerk uit te breiden, in samenwerking met de omliggende regiogemeenten." (p. 40).

Naast fietsen groeit ook de populariteit van wandelen in Noordwijk, waar de gemeente op wil inspelen:

"Daarom willen we op bepaalde plaatsen het netwerk van wandelpaden uitbreiden. Ook in andere situaties willen we nieuwe, liefst vrijliggende wandelroutes realiseren die de beleving van het landschap en de dorpen vergroot." (p. 40).

Bewegen in de verschillende beleidsdomeinen

De omgevingsvisie van Noordwijk bevat ook een onderliggend deel (deel B). Dat schetst per beleidsdomein onder andere de beleidskaders, beleidsinzet en verbindingen met andere beleidsdomeinen.

Domein Gezondheid:

De inzet is dat meer inwoners gezond kunnen leven:

"De gemeente Noordwijk zet in op preventie, positieve gezondheid en sport, in samenspraak met inwoners en externe partners. (...) Concreet betekent dit samenwerking tussen gemeentelijke afdelingen aan de pijlers van 'positieve gezondheid'." (p. 26/27).

In de paragraaf 'Verbindingen' wordt het beleidsdomein gezondheid verbonden aan de beleidsdomeinen samenleving, sport en bewegen, restaurants en cafés en leefomgeving:

"Gezondheidsbevordering zit ook in de omgeving en publieke ruimte. Met het creëren van ruime paden, speeltuinen etc. stimuleert de gemeente om inwoners meer te laten bewegen. Tegelijkertijd moet er oog zijn voor een doelgroep die moeite heeft met de toegankelijkheid publieke gebouwen. Hoe meer gebouwen toegankelijk zijn voor eenieder, hoe groter de kans dat ook mensen met een (fysieke) beperking kunnen participeren in de samenleving." (p. 28).

Domein Samenleving, welzijn, jeugd en zorg:

De beleidsinzet voor dit domein is: *"Noordwijk wil dat alle inwoners mee kunnen doen, zich kunnen ontplooien en verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf, voor elkaar en hun leefomgeving."* (p. 54).

Ook in dit domein legt de gemeente de verbinding met sport:

"Sport brengt mensen bij elkaar en bevordert de ontwikkeling van mensen. Daarmee is er een stevige relatie met welzijn." (p. 56).

Domein Sport en beweging:

Het beleidskader voor dit domein wordt als volgt geschetst: *"De gemeente Noordwijk wil mogelijk maken en bevorderen dat elke Noordwijker op een, uit oogpunt van gezondheid, vorming en ontplooiing, verantwoorde wijze aan enige vorm van sportbeoefening kan deelnemen, vanuit zijn/haar interesse en persoonlijke omstandigheden, in een voor hem/haar bereikbare en geschikte omgeving en tegen een redelijk betaalbare prijs."* (p. 59).

Onder beleidsinzet wordt dit onder andere vertaald naar:

- Investeren in up-to-date houden van bestaande sportaccommodaties
- Inzetten van sport en bewegen als preventief middel
- Realiseren van recreatievoorzieningen en beweegvoorzieningen in de buitenruimte
- Organiseren van sport- en beweegactiviteiten voor kinderen, jongeren, ouderen, zorginstellingen, dagbesteding en reïntegratietrajecten

In de paragraaf 'Verbindingen' wordt de koppeling gemaakt met duurzaamheid, samenleving, welzijn, jeugd en zorg, gezondheid en onderwijs.

"Sport speelt als middel een belangrijke rol in het behalen van sociaal-maatschappelijke doelstellingen zoals maatschappelijke participatie, gezondheid, normen en waarden en integratie. Samenwerking met de sportverenigingen, het onderwijs, het welzijnsveld en de zorg resulteert in laagdrempelige toegankelijkheid voor de inwoners. Op deze wijze kan sporten tevens op een verantwoorde wijze bijdragen aan het behoud van een goede gezondheid van mensen en geeft het hen gelegenheid tot sociale contacten. Dit werkt ook goed door in ondermeer de Jeugdhulp en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)." (p. 61).

Domein Mobiliteit:

Qua mobiliteit zet Noordwijk in op een goede bereikbaarheid met openbaar vervoer en fietsen als duurzaam alternatief voor autogebruik. Maar ook op het verbeteren en uitbreiden van de netwerken en voorzieningen voor fietsers en wandelaars.

Bekijk de complete [omgevingsvisie van de gemeente Noordwijk](#)

** Deze omgevingsvisie werd opgesteld vóór de fusie met gemeente Noordwijkerhout in 2019. De omgevingsvisie van de gefuseerde gemeente is op moment van schrijven nog niet vastgesteld door de gemeenteraad.*

Gemeente Opsterland (Friesland)

Aantal inwoners 2021:	29.812 [3]
Visie vastgesteld:	2015
Planhorizon:	2030
Kern:	"De missie van de gemeente Opsterland is het creëren van randvoorwaarden, die zorgen voor vitale leefgemeenschappen in een aantrekkelijke en duurzame leefomgeving." [7]

De ambities

De missie van de gemeente Opsterland bestaat uit 4 hoofddoelen op de volgende thema's:

1. De kracht van de gemeenschap (Mienskip)
2. De kracht van de leefomgeving
3. De krachten bundelen: regionale samenwerking
4. De rol en werkwijze van de gemeente

Het proces

- De gemeente organiseerde verschillende thema- en dorpsbijeenkomsten. Daar leverden vertegenwoordigers van diverse belangenorganisaties input voor de omgevingsvisie. Dat waren in Opsterland onder andere dorpsbelangenverenigingen, ondernemersorganisaties, woningbouwcorporaties, makelaars, landbouw-, natuur- en landschapsorganisaties, zorg- en welzijnsorganisaties en schoolbesturen.
- De gemeente betrok ook verschillende bestuurlijke actoren, zoals het waterschap, omliggende gemeenten, de provincie en het Rijk.
- In gemengde overleggroepen kwamen de deelnemers tot de uitgangspunten voor de omgevingsvisie.

Bewegen en sporten in Opsterland

De gemeente Opsterland heeft in haar omgevingsvisie verschillende beleidsthema's gekoppeld aan de eerste twee hoofddoelen. Vervolgens is per thema (zoals bevolking, wonen en zorg, werken, voorzieningen, natuur en landschap, en landbouw) uitgewerkt wat er speelt en wat de opgaven en beleidsuitgangspunten zijn. In een aantal van deze thema's is aandacht voor de beweegvriendelijke omgeving.

Voorzieningen

Het hoofdstuk 'voorzieningen' heeft een subthema 'ontspannen & ontmoeten'. Daarin krijgen sport en bewegen een plaats. Eerst worden een aantal trends op het gebied van sport en bewegen beschreven die de gemeente ziet. Dit zijn onder andere vergrijzing en ontgroening van de bevolking, en individualisering en commercialisering van de sport. Maar er is ook een actief verenigingsleven in Opsterland.

In combinatie met dalende gemeentelijke financiën, zorgen deze trends ervoor dat de gemeente haar rol op sportgebied gaat overwegen, en een grotere rol neerlegt bij de sportverenigingen en vrijwilligers. Bijvoorbeeld om accommodaties te exploiteren. Daarnaast speelt de gemeente in op het toenemende aantal hardlopers en fietsers.

"Om aan de te verwachten vraag vanuit deze trends tegemoet te komen, moet onder andere worden ingezet op wandel-, hardloop, fiets- en vaarroutes." (p. 32).

Verkeer en vervoer

Dit noemt de gemeente in hun omgevingsvisie als drie van de belangrijkste opgaven van het verkeer- en vervoerbeleid:

"Doorgaan met verkeersveilige inrichting van woon- en verblijfsgebieden volgens het Shared Space¹ principe, met aandacht voor informele speelvoorzieningen; In stand houden en verbeteren netwerk van utilitaire en recreatieve fietspaden, met veilige fietsroutes voor scholieren; Verbeteren verkeersveiligheid door herinrichting en educatie, met als aandachtspunten: landbouwverkeer, inrichting openbare ruimte en fietsveiligheid voor ouderen." (p. 33).

Vitale en leefbare dorpen

In het hoofdstuk 'vitale en leefbare dorpen' van de omgevingsvisie besteedt de gemeente aandacht aan het bevorderen van prettig wonen in Opsterland. Dat doet ze door te investeren in de openbare ruimte, waarbij:

"...specifieke aandacht uitgaat naar de groenvoorziening en de speelgelegenheid voor kinderen. Waar de openbare ruimte niet voldoet aan deze eisen, wil de gemeente verbeteringen aanbrengen." (p. 39).

¹ Er valt te discussiëren over in hoeverre Shared Spaces veilig zijn voor alle doelgroepen, zie [dit artikel](#).

Aandacht voor een inclusieve leefomgeving

Opvallend is dat de gemeente Opsterland in verschillende thema's van de omgevingsvisie nadrukkelijk aandacht heeft voor een [inclusieve \(beweegvriendelijke\) leefomgeving](#).

In subthema verkeers- en vervoersbeleid:

"Bij de herinrichting van de openbare ruimte in de dorpen streven we naar voldoende speelgelegenheid voor kinderen en naar een rollatorvriendelijke inrichting voor inwoners die minder goed ter been zijn." (p. 34).

In subthema prettig wonen:

"De openbare ruimte moet voldoende onderhouden zijn, er aantrekkelijk uitzien, veilig en goed toegankelijk zijn, ook voor mensen met een visuele, auditieve of mobiele beperking met of zonder een hulpmiddel (bv. rolstoel, rollator)." (p. 39).

In subthema bewaken en bevorderen gezondheid:

"De afstemming tussen de activiteiten van de dorpssteunpunten en de professionele zorg, via de gebiedsteams, vraagt om aandacht. Deze afstemming kan bijdragen aan het realiseren van een dementievriendelijke gemeente, omdat het bijdraagt aan het langer thuis kunnen blijven wonen van dementie patiënten." (p. 40).

In thema recreatie en toerisme:

"Bij het ontwikkelen van nieuwe routes dient ook aandacht te worden besteed aan kwetsbare doelgroepen, denk bijvoorbeeld aan rolstoelpaden. Daarnaast is het van belang "rustpunten" te ontwikkelen." (p. 59).

"Het is van belang dat bij het ontwikkelen van recreatieve voorzieningen ook rekening wordt gehouden met gehandicapten." (p. 60).

Bekijk de complete [omgevingsvisie van de gemeente Opsterland](#)

Gemeente Ridderkerk (Zuid-Holland)

Aantal inwoners 2021:	46.671 [3]
Visie vastgesteld:	2017
Planhorizon:	2035
Kern:	"Ridderkerk is een prettige gemeente om in te wonen, werken en recreëren." [8]

De ambities

De omgevingsvisie van de gemeente Ridderkerk bouwt voort op de structuurvisie uit 2009. Deze visie bevatte een aantal centrale thema's, die de gemeente in haar omgevingsvisie heeft verwerkt tot drie kernwaarden:

1. Sterke wijken, goed verbonden
2. Groen-blauwe oase
3. Kloppend hart

Per kernwaarde werkte Ridderkerk verschillende opgaven uit. "Gezondheid en leefbaarheid" en "naar een duurzame gemeente" komen als integrale opgaven door de hele omgevingsvisie terug.

Het proces

- Tijdens verschillende, niet omgevingsvisie-gerelateerde bijeenkomsten, zoals de ideeëndag, stelde de gemeente gerichte vragen aan de aanwezigen om input te verzamelen voor de omgevingsvisie. Deze vragen gingen over welk beeld Ridderkerk oproept, welke plekken de inwoners mooi vinden en wat om aandacht vraagt.
- Aanvullend volgden gesprekken met de kerngroep, het college van B&W en collega's uit de organisatie.
- Op basis van deze input benoemde de gemeente drie kernwaarden voor Ridderkerk.
- Vervolgens organiseerde de gemeente opnieuw sessies met bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Om te kijken of de kernwaarden aansluiten bij ieders beeld, welke aandachtspunten nog misten en hoe de kernwaarden uitgewerkt kunnen worden.
- De gemeentekrant van Ridderkerk en het plaatselijke radiostation besteedden aandacht aan de omgevingsvisie.
- Ook stemde Ridderkerk haar omgevingsvisie inhoudelijk af met omliggende gemeenten.

Bewegen en sporten in Ridderkerk

Integrale opgave 'gezondheid en leefbaarheid':

"De openbare ruimte wordt beweegvriendelijker ingericht, met aantrekkelijke en veilige routes voor wandelaars en fietsers en avontuurlijke en veilige speellocaties voor kinderen. Indien mogelijk worden die ook klimaatadaptief ingericht." (p. 27).

In alledrie de kernwaarden is aandacht voor maatregelen die bewegen en sporten stimuleren.

Kernwaarde 'sterke wijken, goed verbonden'

Ridderkerk concretiseert een beweegvriendelijke openbare ruimte onder andere in de opgave 'ontmoeting'. Met aandacht voor de zelfredzaamheid van ouderen en kwetsbare groepen en voor het bevorderen van sociale cohesie:

"Onderzoek wijst uit dat zelfredzaamheid van kwetsbare groepen ook veel te maken heeft met de mate waarin ze mobiel kunnen blijven, met voorzieningen dichtbij en met sociale binding in de wijk. (...) Er wordt daarom ingezet op een beweegvriendelijke openbare ruimte met veilige en aangename looproutes voor rollator en kinderwagen, voor jong en oud, met voldoende bankjes en ontmoetingsplekken." (p. 29).

In de opgave 'de fiets centraal' zet de gemeente in op een grotere rol voor de fiets en een kwaliteitsverbetering van het fietsnetwerk. In de omgevingsvisie staat onder andere het plan om:

- Bestaande fietspaden te verbeteren
- Nieuwe routes te ontwikkelen die betekenis hebben en die aansluiten op de omgeving
- Fietsvoorzieningen langs routes toe te voegen

Voor de opgave 'verkeersstructuur' gaat de gemeente uit van de visie dat mobiliteit raakt aan leefbaarheid én aan de beleving van de openbare ruimte. Daarom wordt het doel voor deze opgave als volgt omschreven:

"Met deze visie op het verkeer komt het verschillend gebruik van de openbare ruimte beter in balans en wordt meer ruimte gegeven aan voetganger, fietser en openbaar vervoer." (p. 37).

Kernwaarde 'groen-blauwe oase'

Eén van de opgaven binnen deze kernwaarde is het versterken van het groen-blauwe netwerk, omdat:

"...een stevige en goed onderhouden groen-blauwe structuur met veel vertakkingen in de diverse woon- en werkgebieden noodzakelijk is voor een gezonde leefomgeving." (p. 45).

De gemeente wil groenstructuren beter benutten, verbinden en ontsluiten. Maar ze noemt in de omgevingsvisie ook de inrichting van sportparken, natuurparken en blauwe ruimte:

"Het sportpark is een parkomgeving waarbij de voorzieningen om de georganiseerde buitensport te kunnen beoefenen overheersend zijn: met clubgebouwen, kunstgrasvelden, tennisbanen, een manege en bijvoorbeeld hardlooproutes. Delen van het park kunnen ook ingericht zijn als familiepark, met banken, picknicktafels en een speelveld bijvoorbeeld." (p. 49).

"In een 'natuurpark' staat het beleven van avontuur voorop. Boomklimmen, mountainbiken, boogschieten of het organiseren van ontdekkingstochten of spellen vergroten het gebruik van deze natuurgebieden. De Gorzen en de Grienden zijn uitstekende gebieden waar deze activiteiten, extensief, plaats kunnen vinden." (p. 49).

Voor de aanpak van de zogeheten blauwe ruimte staat het volgende in de omgevingsvisie:

"Als kansen zich voordoen om locaties langs het water te transformeren naar recreatieve gebieden, groen en / of woningbouw in een groene omgeving, benutten we deze mogelijkheden." (p. 51).

Ridderkerk noemt hier concreet de gebieden bij de jachthaven, De Schans en het gebied langs de rivier De Noord. De gemeente wil deze gebieden transformeren van functioneel gebied (bedrijvigheid), naar een groene omgeving voor woningbouw en recreatie.

Kernwaarde 'kloppend hart'

Voor de opgave 'winkelcentrum' zet de gemeente in op een levendig, toegankelijk en aantrekkelijk centrumgebied. Bijvoorbeeld door transparante gevels, meer groen en het afsluiten van doorgaand verkeer. Het doel voor de opgave op het bedrijventerrein Donkersloot is:

"...om het gebied aantrekkelijker in te richten en beter te verbinden met omliggende wijken." (p. 59). Dit wordt onder andere aangepakt door de groen-blauwe zones op het bedrijventerrein te versterken.

Uitvoeringsprogramma

De omgevingsvisie van Ridderkerk heeft ook een gedetailleerd uitvoeringsprogramma. Daarin staat op welke termijn er aan welke opgave gewerkt gaat worden, en met welke andere opgaven het verbonden is.

Zo is het beweegvriendelijk inrichten van de openbare ruimte – onderdeel van integrale opgave 'gezondheid en leefbaarheid' – ingepland op de korte termijn (0-5 jaar), de middellange termijn (5-10 jaar) én de lange termijn (10-20 jaar). In de visie koppelt de gemeente deze opgave aan de volgende andere opgaven: ontmoeting, de fiets centraal, groenblauwe netwerk, winkelcentrum en Donkersloot.

Bekijk de complete [omgevingsvisie van de gemeente Ridderkerk](#)

Zelf aan de slag

Heeft jouw gemeente nog geen omgevingsvisie? Dan is nú het moment om te zorgen dat je bewegen, sporten en een beweegvriendelijke omgeving daarin integraal opneemt. Met de selectie van voorbeelden in dit document willen we je de eerste inspiratie geven, de volgende stap is aan jou.

Praktisch aan de slag

- Zoek een collega op, of verzamel collega's van andere beleidsdomeinen om je heen. Ga met elkaar in gesprek: waar wil je heen als gemeente?
- Zoek naar [raakvlakken en kansen](#) in opgaven uit de Nationale Omgevingsvisie, [de omgevingsvisie van jouw provincie](#), of de omgevingsvisie van omliggende gemeenten. Welke urgente problemen of vraagstukken liggen er binnen jouw domein? Hoe kun je elkaar hierin aanvullen en versterken? Welke rol heeft een beweegvriendelijke omgeving hierin? En hoe kun je lopen, fietsen, spelen, sporten, bewegen en ontmoeten uitwerken?
- Vergeet niet dat [participatie](#) een belangrijke pijler is van de Omgevingswet: betrek inwoners en organisaties dus ook bij dit proces.
- Vertaal de input naar concrete doelen en stappen in de omgevingsvisie.
- Koppel verschillende beleidsdomeinen aan elkaar. De voorbeelden in dit document hebben laten zien dat je een gezonde leefomgeving, bewegen en sporten kunt koppelen aan verschillende thema's en beleidsdomeinen. Denk aan leefbaarheid, natuur & landschap, wonen, bereikbaarheid, mobiliteit, toerisme & recreatie, duurzaamheid, sociale cohesie, zorg & welzijn en onderwijs.

Waarom is een beweegvriendelijke omgeving eigenlijk belangrijk?

Meer weten over waarom het zo belangrijk is om een beweegvriendelijke omgeving een plek te geven in de omgevingsvisie? Lees dan eens [deze argumenten voor een beweegvriendelijke omgeving](#).

Wil je weten hoe je aandacht kunt schenken aan een inclusieve beweegvriendelijke omgeving? Kijk dan eens naar [deze tool](#).

Wil je nog wat meer achtergrondinformatie, tips, en inspiratie opdoen? Het [E-book 'Bouwstenen van de beweegvriendelijke omgeving'](#) biedt inzicht in de werkzame mechanismen, bouwstenen en ontwerpprincipes van een beweegvriendelijke omgeving. En hoe je dit een plek geeft in het instrumentarium van de Omgevingswet. Of lees de volgende artikelen:

- [De beweegvriendelijke Omgevingswet: een overzicht](#)
- [Handreiking sport, bewegen en de Omgevingswet](#)
- [Participatie van sportsector bij lokale omgevingsvisies loont!](#)
- [Sport en bewegen in de omgevingsvisie](#)
- [Sport en bewegen stimuleren via de omgevingsvisie: wat werkt wel en niet?](#)
- [Zo vertaal je ambities voor beweegstimulering naar het omgevingsplan](#)

Meer voorbeelden lezen op Allesoversport.nl

- [Sport & bewegen en de Omgevingswet: voorbeeld burgerparticipatie bij inrichting Landgoed Adrichem Beverwijk](#)
- [Sport & bewegen en de Omgevingswet: voorbeeld Beweegvriendelijke omgevingsvisie in Staphorst](#)
- [Praktijkvoorbeeld Omgevingswet: Bentelo - gemeente Hof van Twente](#)

Contact

Heb je vragen over deze voorbeelden, over sport en bewegen in de omgevingsvisie, of over de beweegvriendelijke omgeving in het algemeen? Neem dan contact op met één van onze specialisten op dit thema: [Ilja van Holsteijn](#), [Dianne Scholte](#), [Jeroen Hoyng](#).

Bronnen

[1] Slinger JD, Dessing D, Engbers L, van der Klauw D, van der Ploeg K, & Van der Weerd M. [Onderbouwing van argumenten voor een beweegvriendelijk omgeving](#). Leiden: TNO; 2013.

[2] Vereniging van Nederlandse Gemeenten. [Gemeenten 2024: Ontwikkelingen en opgaven 2020-2024](#). Den Haag: VNG; 2019.

[3] Centraal Bureau voor de Statistiek. Inwoners per gemeente. [Internet] Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/regionaal/inwoners>. [Op 23 september 2021].

[4] Gemeente Oldambt. [Omgevingsvisie gemeente Oldambt](#). 2017.

[5] Gemeente Noordwijk. [Omgevingsvisie gemeente Noordwijk](#). 2018.

[6] Projectgroep Omgevingsvisie Noordwijk 2030. [Krijtlijnen voor de Omgevingsvisie Noordwijk 2030](#). 2015.

[7] Vliet, R van. [Omgevingsvisie 2015-2030 gemeente Opsterland](#). 2015.

[8] BAR Organisatie, domein ruimte. [Omgevingsvisie gemeente Ridderkerk](#). 2017.